

Vergaderjaar 2021–2022

35 975 X

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2021 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	2
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	3
1	Leeswijzer	3
2	Het beleid	4
2.1	Voorstel van wet	4
2.2	Belangrijkste begrotingswijzigingen	4
2.3	Uitgavenmutaties	5
2.4	Ontvangstenmutaties	7
2.5	Budgettaire gevolgen van beleid	8
3	Bijlage subsidieoverzicht	22

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Artikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2021 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Defensie (X).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

DE MINISTER VAN DEFENSIE,

H.G.J. Kamp

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De voorliggende tweede suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting 2021 van hoofdstuk X van de begroting van het Rijk.

In deze tweede suppletoire begroting van Defensie zijn de besluiten van het kabinet uit de Najaarsnota verwerkt. Deze suppletoire wet dient dan ook in samenhang te worden gezien met de Najaarsnota.

Defensie heeft als gevolg van COVID-19 extra kosten gemaakt en niet begrote uitgaven gedaan en zal dat naar verwachting ook blijven doen als gevolg van COVID-19. Defensie houdt hier zicht op door deze apart te registreren. Indien diensten of goederen aanvullend of afwijkend op de reguliere bedrijfsvoering moeten worden aangeschaft of kosten worden gemaakt en deze een directe relatie met COVID-19 hebben, moeten deze meteen en achteraf traceerbaar zijn. Wanneer de inzet van Defensie buiten de reguliere bijstandsconstructie van FNIK valt en in opdracht van een ander departement gebeurt loopt de financiering van deze inzet ook via het desbetreffende departement.

In paragraaf 2.1 wordt de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting uiteengezet. Vervolgens worden in paragraaf 2.2 de belangrijkste begrotingswijzigingen op deze begroting van het Ministerie van Defensie vermeld, waarna deze in paragrafen 2.3, overzicht uitgavenmutaties, en 2.4, overzicht ontvangstenmutaties, worden toegelicht. Afsluitend is in paragraaf 2.5 per artikel een tabel opgenomen met daarin de budgettaire gevolgen van beleid en de uitgaven- en ontvangstenmutaties. Per artikel worden de mutaties groter dan of gelijk aan onderstaande staffel op het niveau van de financiële instrumenten (en eventueel artikelonderdeel) toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

De toelichtingen op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden of door regelingen waarvoor de verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

2 Het beleid

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2021 van het Ministerie van Defensie (X) ten opzichte van de 1^e supplettoire begroting met een bedrag van € 60,0 miljoen te verhogen. Voor het begrotingsbedrag van de ontvangsten 2021 wordt voorgesteld dit met € 15,5 miljoen te verhogen. Dit leidt voor het Ministerie van Defensie tot een uitgavenbudget van € 12.132,2 miljoen en een ontvangstenbudget van € 162,4 miljoen. De begroting voor de in 2021 aan te gane verplichtingen stijgt met € 270,2 miljoen tot € 16.245,2 miljoen. De cijfermatige aansluiting ten opzichte van 1^e supplettoire begroting 2021 is als volgt:

Uitgaven (in duizend euro)	
Stand 1 ^e supplettoire begroting 2021	€ 12.072.177
Wijzigingen 2 ^e supplettoire begroting 2021	€ 60.008
Stand begroting Defensie (X) in de Najaarsnota 2021	€ 12.132.185

Ontvangsten (in duizend euro)	
Stand 1 ^e supplettoire begroting 2021	€ 146.974
Wijzigingen 2 ^e supplettoire begroting 2021	€ 15.466
Stand begroting Defensie (X) in de Najaarsnota 2021	€ 162.440

2.2 Belangrijkste begrotingswijzigingen

De omvangrijkste begrotingswijziging voor deze tweede supplettoire begroting betreft het verhogen van de uitgavenbegroting met extra budget t.b.v. munitie, opleiding en training en extra budget t.b.v. veteranen ter hoogte van respectievelijk € 60,0 en € 30,0 miljoen. Beide bedragen zijn met de augustusbesluitvorming 2021 aan de defensiebegroting toegevoegd.

2.3 Uitgavenmutaties

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2021 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)		
	Artikelnummer	Uitgaven
Vastgestelde begroting 2021		11.631.696
Mutaties 1 ^o suppletoire begroting 2021		440.481
Stand 1° suppletoire begroting 2021		12.072.177
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1. COVID-19 meeruitgaven	2, 4, 7, 13	30.272
2. Budget ten behoeve van munitie, opleiding en training	13	60.000
3. Budget ten behoeve van veteranen	8	30.000
4. Hogere ontvangst ten behoeve van instandhouding materieel Marine	2, 13	5.000
5. Doorschuiven budget ten behoeve van Dutchbat 3 en Srebrenica	9	- 12.740
6. Onderrealisatie programmaontvangsten DMO	7	- 8.000
7. COVID-19 werkgelegenheidsgelden	9	- 5.200
8. Interdepartementale budgetoverhevelingen	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 13	- 17.626
Overige mutaties		- 21.698
Stand 2° suppletoire begroting 2021		12.132.185

Toelichting overzicht uitgavenmutaties

1. COVID-19 meeruitgaven

De meeruitgaven als gevolg van COVID-19 worden generaal gecompenseerd en aan het budget van het Defensie toegevoegd. Het betreft hier onder meer de huur van extra tenten voor oefeningen en op kazernes om de 1,5 meter afstand houden te garanderen.

2. Budget ten behoeve van munitie, opleiding en training

Voor de tekorten ten aanzien van munitie, opleiding en training wordt structureel € 60 miljoen toegevoegd aan de defensiebegroting. Dit bedrag wordt via artikel 13 Bijdrage aan Defensiematerieelbegrotingsfonds toegevoegd aan de begroting van het Defensiematerieelbegrotingsfonds.

3. Budget ten behoeve van veteranen

Veteranen met uitzendgerelateerde aandoeningen kunnen compensatie aanvragen bij het Nationaal Fonds Ereschuld. De middelen op de begroting zijn echter ontoereikend. Meer (jonge) veteranen doen een beroep op compensatie. Daarom is door het Kabinet € 30 miljoen aanvullend beschikbaar gesteld in 2021 en is de begroting met € 20 miljoen structureel verhoogd.

4. Hogere ontvangst ten behoeve van instandhouding materieel Marine

De verwachte hogere overige ontvangsten, vanwege o.a. achterstallige verrekeningen voor onderhoud aan de Portugese M-fregatten, worden aangewend voor de instandhouding materieel Marine.

5. Doorschuiven Budget ten behoeve van Dutchbat III en Srebrenica

Het verwerken van de aanvragen voor de uitkeringsregeling Dutchbat III komt in 2021 niet volledig tot realisatie en zal voor een deel in 2022 tot uitbetaling leiden.

6. Onderrealisatie programmaontvangsten DMO

De te verwachten minder ontvangsten in de personele en materiële ontvangsten bij de DMO werken door op het uitgavenkader.

7. COVID-19 werkgelegenheidsgelden

Van de maatregel incidentele nood- en steunmaatregelen COVID-19 t.b.v. werkgarantie van € 7 miljoen komt € 1,8 miljoen tot realisatie in 2021.

8. Interdepartementale budgetoverhevelingen

Vanuit Defensie is onder andere € 12,7 miljoen overgeheveld naar Binnenlandse Zaken (BZK) voor diverse bedrijfsuitvoeringsuitgaven, dataorganisatie, innovatieve software en uitbreiding digitale opslagcapaciteit. Daarnaast heeft Defensie € 1,5 miljoen overgeheveld naar Infrastructuur en Waterstaat (I&W) voor de Infill-Radar.

Per saldo daalt de begroting van Defensie als gevolg van de interdepartementale budgetoverhevelingen met € 17,6 miljoen.

2.4 Ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2021 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)		
	Artikelnummer	Ontvangsten
Vastgestelde begroting 2021		160.097
Mutaties 1 ^e suppletoire begroting 2021		- 13.123
Stand 1^e suppletoire begroting 2021		146.974
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1. COVID-19 minderontvangsten		- 5.546
2. Hogere ontvangst ten behoeve van instandhouding materieel Marine		5.000
3. Aflossing Lening ABP		25.873
4. Onderrealisatie programmaontvangsten DMO		- 8.000
Overige mutaties		- 1.861
Stand 2^e suppletoire begroting 2021		162.440

1. COVID-19 minderontvangsten

Vanwege de voortdurende COVID-19 pandemie hebben diverse defensieonderdelen minder ontvangsten binnen gekregen.

2. Hogere ontvangst ten behoeve van instandhouding materieel Marine

De verwachte hogere overige ontvangsten, vanwege o.a. achterstallige verrekeningen voor onderhoud aan de Portugese M-fregatten, worden aangewend voor de instandhouding materieel Marine.

3. Aflossing lening ABP

Dit betreft de aflossing van de ABP lening 2018 van de financieringsconstructie voor de overgang naar een kapitaaldekkende pensioenstelsel. In het financieringsarrangement van de overgang naar het kapitaaldekkingsstelsel (kamerstuk [26 686, nr. 5](#) d.d. 13 juli 2000) was voldoende saldo om de laatste lening van de staat aan ABP af te lossen. Het ABP had dit geld, via Defensie, geleend ter dekking van (tijdelijke) dubbele lasten die gemoeid zijn met de overgang van het omslagstelsel voor militaire pensioenen naar het kapitaaldekkingsstelsel. De terugbetaling van het ABP wordt vervolgens via Defensie teruggegeven aan het Ministerie van Financiën. Met deze laatste aflossing is het administratieve proces hiermee beëindigd.

4. Onderrealisatie programmaontvangsten DMO

DMO verwacht minder ontvangsten in de personele en materiële ontvangsten. Dit werkt ook door op het uitgavenkader, waardoor het budget naar beneden wordt bijgesteld.

2.5 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Inzet

Artikel 1 Inzet (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	179.626	203.962	0	- 7.076	196.886
Uitgaven	207.375	234.711	0	- 7.076	227.635
waarvan juridisch verplicht					
Opdrachten	207.375	234.711	0	- 7.076	227.635
Internationale Inzet (BIV)	199.882	213.182	0	- 5.076	208.106
Financiering nationale inzet krijgsmacht	3.308	9.484	0	0	9.484
Overige inzet	4.185	12.045	0	- 2.000	10.045
Programma ontvangsten	2.907	2.157	0	0	2.157
Internationale Inzet (BIV)	1.407	1.407	0	0	1.407
Overige Inzet	1.500	750	0	0	750

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 2,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Internationale Inzet (BIV)

Vanuit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) is er onder meer budget (€ 7,0 miljoen) overgeheveld naar artikel 9 Algemeen voor de financiering van de aanbevelingen van de onafhankelijke begeleidingscommissie Dutchbat III (commissie Borstlap).

Overige inzet

Door achterblijvende verwerving van de vervanging van de VPD-pakketten (deels COVID-19 gerelateerd) zorgt ervoor dat er minder budget wordt uitgegeven. Omdat de verwachting is dat dit niet verbetert voor het einde van het jaar, is er € 2 miljoen beschikbaar gesteld aan defensie algemene middelen.

Beleidsartikel 2 Koninklijke Marine

Artikel 2 Koninklijke Marine (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3) Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Verplichtingen	797.314	834.825	222.051	- 19.686	1.037.190
Uitgaven	797.314	834.825	12.051	- 19.686	827.190
waarvan juridisch verplicht					
Opdrachten	35.473	46.032	0	- 1.228	44.804
Gereedstelling	35.473	46.032	0	- 1228	44.804
Personele uitgaven	757.762	786.731	8.599	- 31.292	764.038
Eigen personeel	720.148	731.497	7.631	- 20.913	718.215
Externe inhuur	1.853	10.853	- 87	- 502	10.264
Overige personele exploitatie	35.761	44.381	1.055	- 9.877	35.559
Materiële uitgaven	4.079	2.062	3.452	12.834	18.348
Overige materiele exploitatie	4.079	2.062	3.452	12.834	18.348
Ontvangsten	10.796	11.319	5.000	- 1.000	15.319

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Personele en materiële uitgaven

In de categorie «eigen personeel» wordt de uitgaven in de kolom mutatie miljoenennota met name verklaard door de compensatie van € 5,4 miljoen die de Koninklijke Marine heeft gekregen voor de pensioenpremie en loonbijstelling. De overige mutaties binnen zowel de personele en materiële uitgaven worden grotendeels veroorzaakt door een incidentele herschikking tussen exploitatie en investeringen van € 15 miljoen. Dit omdat in 2019 met de tweede suppletoire begroting incidenteel geld vanuit de investeringen in materieel ingezet om extra instandhoudings- en gereedstellingsuitgaven te compenseren.

Daarnaast heeft er met de 2^e suppletoire begroting een herschikking ter waarde van ruim € 11 miljoen plaatsgevonden. Bijvoorbeeld teneinde DMO munitie te laten kopen, heeft de Marine budget naar DMO overgeheveld.

Beleidsartikel 3 Koninklijke Landmacht

Artikel 3 Koninklijke Landmacht (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	1.383.777	1.396.689	431	- 29.550	1.367.570
Uitgaven	1.383.777	1.396.689	431	- 29.550	1.367.570
waarvan juridisch verplicht					
Opdrachten	78.047	62.832	0	- 5.529	57.303
Gereedstelling	78.047	62.832	0	- 5.529	57.303
Personele uitgaven	1.281.567	1.286.899	5.785	- 13.225	1.279.459
Eigen personeel	1.221.614	1.192.565	20.517	9.483	1.222.565
Externe inhuur	3.485	20.051	- 4.377	- 3.648	12.026
Overige personele exploitatie	56.468	74.283	- 10.355	- 19.060	44.868
Materiële uitgaven	24.163	46.958	- 5.354	- 10.796	30.808
Overige materiele exploitatie	24.163	46.958	- 5.354	- 10.796	30.808
Ontvangsten	10.375	9.588	0	- 3.586	6.002

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht

Toelichting op de uitgaven

Personele uitgaven

Per saldo is het budget voor Overige personele exploitatie met € 29,4 miljoen naar beneden bijgesteld. Door de COVID-19 maatregelen zijn er minder uitgaven aan gereedstelling en personele exploitatie (door bijvoorbeeld afname van dienstreizen, binnenslapers en opleidingen). Deze middelen zijn ingezet ten behoeve van het financieren van hogere uitgaven aan eigen personeel onder andere door de geringe stijging van burgerpersoneel door het alternatief vullen van militaire vacatures. Ook het doorschuiven van middelen naar 2022 voor het met terugwerkende kracht kunnen uitbetalen van uitkeringen verminderd pensioen perspectief (pensioencompensatie eindloon middelloon) heeft een effect.

Materiële uitgaven

Per saldo zijn de overige materiële uitgaven met € 16,2 miljoen naar beneden bijgesteld. Ook deze bijstelling wordt onder andere verklaard door de COVID-19 situatie, waardoor evenementen (zoals 4-daagse) geen doorgang vinden en ondersteuning van de Landmacht niet nodig is. Ook zijn er minder zelfstandige aanschaffen gedaan. Daarnaast is er budget overgedragen aan andere defensieonderdelen (DMO en DOSCO) voor aanschaf IT-middelen en voor kleine infrastructurele aanpassingen.

Beleidsartikel 4 Koninklijke Luchtmacht

Artikel 4 Koninklijke Luchtmacht (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3) Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Verplichtingen	664.006	678.677	4.792	9.588	693.057
Uitgaven	664.284	678.955	4.514	9.588	693.057
waarvan juridisch verplicht					
Opdrachten	23.525	22.575	- 36	- 883	21.656
Gereedstelling	23.525	22.575	- 36	- 883	21.656
Personele uitgaven	623.152	635.570	3.952	10.630	650.152
Eigen personeel	525.043	532.530	2.656	1.273	536.459
Externe inhuur	0	1.898	150	0	2.048
Overige personele exploitatie	98.109	101.142	1.146	9.357	111.645
Materiële uitgaven	17.607	20.810	598	- 159	21.249
Overige materiele exploitatie	17.607	20.810	598	- 159	21.249
Ontvangsten	12.032	13.612	0	- 960	12.652

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Personele uitgaven

De uitgaven voor Overige Personele Exploitatie zijn met € 10,5 miljoen gestegen. Dit komt voornamelijk doordat € 9,7 miljoen is toegevoegd om de betalingsachterstand bij de F-16 vliegeropleidingen in Tucson in te lopen. Deze betalingsachterstand was ontstaan doordat de *Foreign Military Sales* opvragen van Amerikaanse zijde achterbleven bij de afname van diensten.

Beleidsartikel 5 Koninklijke Marechaussee

Artikel 5 Koninklijke Marechaussee (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3) Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Verplichtingen	463.056	513.227	2.004	- 8.031	507.200
Uitgaven	463.056	513.227	2.004	- 8.031	507.200
waarvan juridisch verplicht					
Opdrachten	6.842	5.759	- 285	- 475	4.999
Gereedstelling	6.842	5.759	- 285	- 475	4.999
Personele uitgaven	445.369	487.452	2.334	- 5.003	484.783
Eigen personeel	427.381	462.227	1.334	- 10.590	452.971
Externe inhuur	0	2.135	1.000	5.882	9.017
Overige personele exploitatie	17.988	23.090	0	- 295	22.795
Materiële uitgaven	10.845	20.016	- 45	- 2.553	17.418
Overige materiele exploitatie	10.845	20.016	- 45	- 2553	17.418
Ontvangsten	4.376	8.069	0	0	8.069

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Personele uitgaven

De daling van eigen personeel van € 9,3 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de overschotten voor versterken Grenstoezicht Carib € 4,7 miljoen en Breed Offensief Tegen Ondernemende Criminaliteit (BOTO) € 2 miljoen aan de ministeries J&V en BZK overgeheveld zijn. Daarnaast zorgt het schuiven naar de materiële exploitatie van budget (€ 1,2 miljoen) voor versterking grenstoezicht Carib voor een verdere daling.

Het budget voor externe inhuur stijgt met € 6,8 miljoen als gevolg van een verhoogde inzet inhuurcapaciteit voor Grenstoezicht Carib en BOTO.

Beleidsartikel 7 Defensie Materieel Organisatie

Artikel 7 Defensie Materieel Organisatie (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties Miljoenennota	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3) Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Verplichtingen	597.449	592.173	- 8.714	- 20.953	562.506
Uitgaven	597.449	592.173	- 8.714	- 20.953	562.506
waarvan juridisch verplicht					
Opdrachten	142.187	128.305	- 7.000	- 26.895	94.410
Gereedstelling	142.187	128.305	- 7.000	- 26.895	94.410
Personele uitgaven	438.972	450.356	- 1.634	- 14	448.708
Eigen personeel	385.037	384.035	- 735	2219	385.519
Externe inhuur	35.346	44.289	- 873	- 1122	42.294
Overige personele exploitatie	18.589	22.032	- 26	- 1111	20.895
Materiële uitgaven	16.290	13.512	- 80	5.956	19.388
Overige materiële exploitatie	16.290	13.512	- 80	5956	19.388
Ontvangsten	43.405	34.376	0	- 9131	25.245

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Opdrachten

Het budget voor gereedstelling is met ongeveer € 33,9 miljoen neerwaarts bijgesteld. Dit is onder andere te verklaren door lager brandstofgebruik. Het tank- en transportvliegtuig de Airbus A330 MRTT, als opvolger van de KDC-10, is namelijk veel zuiniger. Hierdoor komt € 6,3 miljoen ten gunste van het investeringsbudget. Ook is het de verwachting is dat er in 2021, mede door het niet doorgaan van de multinationale oefening Frisian Flag minder brandstof à € 7 miljoen nodig is. In z'n algemeenheid geldt dat in 2021 over de hele linie sprake is (geweest) van minder oefeningen door COVID-19 en beperkte personele capaciteit. Verder is sprake van het vertragen van een aantal leveringen, bijvoorbeeld door de afkeuring van een levering scheepsdiesel. Dit heeft echter geen effect op de leverbetrouwbaarheid en daarmee op de gereedheid.

Materiële uitgaven

Het budget voor overige materiële exploitatie neemt toe met ongeveer € 6,0 miljoen, vanwege een grote behoefte aan met name bedrijfsmatige uitgaven. Voorbeelden variëren van het aanpassen van overlegruimtes, tot de aanschaf van klimatologische trilmachines en freesbanken.

Toelichting op de ontvangsten

De ontvangsten zijn afgenomen met € 9,1 miljoen, voornamelijk vanwege de verwachte minderontvangsten bij personeel en materieel in 2021.

Beleidsartikel 8 Defensie Ondersteuningscommando

Artikel 8 Defensie Ondersteuningscommando (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	1.150.195	1.173.048	15.224	- 12.604	1.175.668
Uitgaven	1.150.195	1.173.048	15.224	- 12.604	1.175.668
waarvan juridisch verplicht					
Inkomensoverdrachten	60.769	42.920	57.500	- 1.720	98.700
Nationaal Fonds Ereschuld	57.069	39.472	57.500	28	97.000
Reservering schadevergoedingen chroom 6 Defensie	3.700	3.448	0	- 1748	1.700
Personele uitgaven	808.400	844.566	- 26.599	- 6.059	811.908
Eigen personeel	637.108	658.703	- 30.117	- 7.880	620.706
Externe inhuur	2.865	2.865	18.885	1.080	22.830
Overige personele exploitatie	154.732	168.733	- 15.367	741	154.107
Attaches	13.695	14.265	0	0	14.265
Materiële uitgaven	281.026	285.562	- 15.677	- 4.825	265.060
Overige materiële exploitatie	273.742	278.278	- 15.677	- 4.825	257.776
Attaches	7.284	7.284	0	0	7.284
Ontvangsten	68.478	58.487	0	- 1430	57.057

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Inkomensoverdrachten

Het budget voor de inkomensoverdrachten stijgt per saldo met € 55,8 miljoen. De uitgaven van het Nationaal Fonds Ereschuld stijgen doordat meer (en ook jongere) veteranen een beroep op compensatie vanuit het fonds doen en door de gewijzigde te hanteren rekenrente. Om de gestegen uitgaven op te vangen is er door het kabinet € 30,0 miljoen incidenteel beschikbaar gesteld in 2021 (vanaf 2022 € 20,0 miljoen structureel). Daarnaast heeft er een interne herschikking plaatsgevonden van € 27,5 miljoen vanuit onder andere de personele en materiële uitgaven naar het Nationaal Fonds Ereschuld.

Personele uitgaven

Het budget voor de personele uitgaven daalt per saldo met € 32,7 miljoen. Het budget voor eigen personeel wordt met € 38,0 miljoen verlaagd vanwege de lagere militaire personele vulling. Hiervan wordt € 18,0 miljoen ingezet voor het Nationaal Fonds Ereschuld en € 20,0 miljoen is intern herschikt voor alternatieve vulling middels externe inhuur van personeel. Daarnaast is het budget voor de overige personele exploitatie met € 14,6 miljoen verlaagd vanwege een € 5,6 miljoen lagere afdracht aan de Belastingdienst voor de werkkostenregeling (WKR) over 2020 en een lagere realisatie van onder andere dienstreizen als gevolg van de maatregelen tegen COVID-19. Dit budget is overgeheveld naar instandhouding vastgoed in het Defensiematerieelbegrotingsfonds voor het verminderen van achterstallig onderhoud.

Materiële uitgaven

Het budget voor de materiële uitgaven daalt per saldo met € 20,5 miljoen. Dit komt onder andere door de herschikking van € 9,5 miljoen naar het Nationaal Fonds Ereschuld en de overheveling van € 7,8 miljoen naar instandhouding vastgoed in het Defensiematerieelbegrotingsfonds. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere uitgaven aan transport door het in 2021 afgelasten van diverse oefeningen in verband met COVID-19.

Niet-Beleidsartikel 9 Algemeen

Artikel 9 Algemeen (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	162.600	187.777	4.463	- 10.441	181.799
Uitgaven	162.600	187.777	4.463	- 10.441	181.799
Subsidies	31.529	39.736	1.800	0	41.536
Subsidies	31.529	39.736	1.800	0	41.536
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	46.192	47.096	- 237	0	46.859
Kennisopbouw TNO via EZ	43.621	44.475	- 296	0	44.179
Kennisopbouw NLR via EZ	534	544	56	0	600
Kennisopbouw MARIN via EZ	1.726	1.760	240	0	2.000
Overige Bijdragen	311	317	- 237	0	80
Opdrachten	12.080	8.760	9.000	- 5.531	12.229
Opdrachten beleid	8.531	6.624	9.000	- 8.351	7.273
opdrachten milieu beleid	2.033	590	0	2.752	3.342
overige opdrachten	1.516	1.546	0	68	1.614
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	68.983	67.454	- 4.800	- 2.400	60.254
Bijdrage aan de NAVO	53.194	54.236	0	768	55.004
Bijdrage aan internationale samenwerking	5.228	4.550	0	700	5.250
Overige bijdragen	10.561	8.668	- 4.800	- 3.868	0
Bekostiging	3.816	3.891	0	0	3.891
Bekostiging diverse instellingen	3.816	3.891	0	0	3.891
Inkomensoverdrachten	0	20.840	- 1.300	- 2.510	17.030
Reservering Regeling Uitkering chroom 6 Defensie	0	1.300	- 1.300	3.254	3.254
Civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020	0	19.540	0	- 5.764	13.776
Ontvangsten	0	0	0	2.300	2.300

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 2,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Opdrachten

Het budget opdrachten is met € 4,5 miljoen toegenomen. Dit komt voornamelijk door een toevoeging van het budget voor de maatregel incidentele nood- en steunmaatregelen COVID-19 ten behoeve van werkgarantie ter hoogte van € 7 miljoen euro. Hiervan is een deel overgeheveld naar andere Defensieonderdelen voor projecten en naar verwachting wordt € 5,2 miljoen euro niet gerealiseerd. Daarnaast is € 2 miljoen toegevoegd aan het budget ten behoeve van Taskforce Personeel om externe personeel te werven en is € 2 miljoen toegevoegd aan het budget milieu beleid voor stikstofproblematiek.

Inkomensoverdrachten

Het budget voor inkomensoverdrachten is € 3,8 miljoen afgenomen. Dit komt voornamelijk doordat het budget voor de civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020 met € 5,8 miljoen is afgenomen, omdat een deel van de uitkeringen in 2022 plaatsvinden. Daarnaast is er een toevoeging van het budget op Chroom 6 van circa € 2,5 miljoen.

Bijlage subsidies

De tabel met de door Defensie toegekende subsidies is aangepast. In de bijlage is de nieuwe tabel met de maximaal toegekende subsidiebedragen en toelichting opgenomen.

Niet-Beleidsartikel 10 Apparaat kerndepartement

Artikel 10 Apparaat kerndepartement (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3) Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Verplichtingen	1.627.606	1.600.751	- 37.637	- 31.891	1.531.223
Uitgaven	1.627.606	1.600.751	- 37.637	- 31.891	1.531.223
Personele uitgaven	1.590.473	1.563.828	- 34.232	- 21.131	1.508.465
Eigen personeel	271.493	273.966	- 5.064	- 7.711	261.191
Externe Inhuur	970	10.971	1.677	- 1.348	11.300
Overige personele exploitatie	14.341	13.562	125	- 848	12.839
Uitkeringen (pensioenen en wachtgeld)	1.303.669	1.265.329	- 30.970	- 11.224	1.223.135
Materiële uitgaven	37.133	36.923	- 3.405	- 10.760	22.758
Overige materiele exploitatie	37.133	36.923	- 3.405	- 10.760	22.758
Ontvangsten	7.728	9.366	25.873	- 1.600	33.639

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Personele uitgaven

Het budget op personele uitgaven is met € 55,3 miljoen afgenomen. Dit komt voornamelijk door een aflossing ter hoogte van € 25,8 miljoen voor de aflossing van de laatste lening van het financieringsarrangement ABP ten behoeve van de overgang naar kapitaaldekking van de pensioenuitkeringen (zie ook de nadere toelichting bij de ontvangsten). Daarnaast is er een hogere vrijval als gevolg van de versoepeling van de Regeling Vervroegd Uittreden uit het Pensioenakkoord dan verwacht ter hoogte van € 11,6 miljoen. Tot slot is er een vrijgave van de lagere realisatie op pensioen en uitkeringen van € 6,8 miljoen en op formatie van € 4,5 miljoen. Deze bedragen zijn door middel van een defensiebrede heroverweging beschikbaar gesteld voor het opvangen van een aantal tegenvallers bij andere defensieonderdelen.

Materiële uitgaven

Het budget op materiële uitgaven is met € 14,2 miljoen afgenomen. Dit komt voornamelijk door een overheveling budget naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor bedrijfsvoeringskosten van € 3,7 miljoen, voor de dataorganisatie van € 1,5 miljoen en andere werkzaamheden van € 3 miljoen. Daarnaast is er een overheveling van het budget Life Cycle Cost, een project binnen Defensie om inzicht te verkrijgen in de levensduurkosten van onze activa, naar het Defensiematerieelbegrotingsfonds van € 1,3 miljoen, een bijdrage van € 1,0 miljoen aan het project Luchtruimherziening van het ministerie van LNV.

Ontvangsten

Het budget van ontvangsten is met € 24,2 miljoen toegenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de verwerking van het financieringsarrangement ABP ten behoeve van de overgang naar kapitaaldekking van de

pensioenuitkeringen. In het financieringsarrangement van de overgang naar het kapitaaldekkingstelsel (kamerstuk [26 686, nr. 5](#) d.d. 13 juli 2000) was voldoende saldo om de laatste lening van de staat aan ABP af te lossen. Het ABP had dit geld, via Defensie, geleend ter dekking van (tijdelijke) dubbele lasten die gemoeid zijn met de overgang van het omslagstelsel voor militaire pensioenen naar het kapitaaldekkingstelsel. De terugbetaling van het ABP wordt vervolgens via Defensie teruggegeven aan het Ministerie van Financiën. Met deze laatste aflossing is het administratieve proces hiermee beëindigd.

Niet-Beleidsartikel 11 Geheim

Artikel 11 Geheim (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3) Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Verplichtingen	15.068	16.765	0	- 1.900	14.865
Uitgaven	15.068	16.765	0	- 1.900	14.865

Niet-Beleidsartikel 12 Nog onverdeeld

Artikel 12 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	51.629	180.339	- 100	- 7781	172458
Uitgaven	51.629	180.339	- 100	- 7781	172458
Loonbijstelling					
Prijsbijstelling					
Nog onverdeeld	51.629	180.339	- 100	- 7781	172.458
Ontvangsten					

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 2,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Op 22 oktober 2021 is door sociale partners van Defensie een uitkomst van het arbeidsvoorwaardenoverleg gepresenteerd. Momenteel vindt er een achterbanraadpleging plaats. Zodra de uitslag van de achterbanraadpleging op 2 december bekend is, kunnen de gevolgen van de uitkomst van het arbeidsvoorwaardenoverleg worden verwerkt in de begroting. U wordt hierover bij de Slotwet geïnformeerd.

Niet-Beleidsartikel 13 Bijdrage aan Defensiematerieelbegrotingsfonds

Artikel 13 Bijdrage aan Defensiematerieelbegrotingsfonds (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	8.448.390	8.596.764	108.212	99.828	8.804.804
Uitgaven	4.511.343	4.662.917	108.212	99.885	4.871.014
Bijdrage aan Defensiematerieelbegrotingsfonds	4.511.343	4.662.917	108.212	99.885	4.871.014

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

De mutatie van € 208,0 miljoen betreft de bijdrage vanuit de begroting Hoofdstuk X Defensie aan hoofdstuk K Defensiematerieelbegrotingsfonds ten behoeve van uitgaven die op het fonds worden verantwoord.

3 Bijlage subsidieoverzicht

Subsidies (bedragen x 1.000 euro)

Naam	2019	2020	Ontwerpbe- grooting 2021	Stand 1 ^e supplettoire begroting 2021	Stand 2 ^e supplettoire begroting 2021 ¹	Afwijking 2 ^e supplettoire t.o.v. 1 ^e 2 ^e supplettoire t.o.v. 1 ^e supplettoire supplettoire	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie	Einddatum
Stichting Nederlandse Veteranendag (NLVD) ²	2.658 ³	2.758	2.733	0	0	0	2017	2022	2022
Stichting Veteranen Platform (VP) ²	335	304	135	0	0	0	2017	2022	2022
Stichting Veteraneninstituut (Svi) ²	6.611 ³	7039 ³	6.057	0	0	0	2017	2022	2022
Stichting de Basis ²	4.395 ³	3.891	3.891	0	0	0	2017	2022	2022
Subtot. Stichting NL Veteraneninstuut		12.816		13.050	21.783	8.733			
Uitbreiding werkzaamheden Stichting n.a.v. fusie op gebied van Zorgcoördinatie en LZV-keten, loongevolgen CAO harmonisatie.									
Nationaal Comité Herdenking Capitulatie 1945 Wageningen	25	25	0	0	25	25	2013	2020 ⁴	2020
Stichting Veteranen Platform (VP)				200	200	0			
Stichting Koninklijke Defensiemusea	16.300	16.550	16.550	16.550	16.902	352	2019	2024	2024 ⁵
Stichting Nationale Taptoe	276	276	276	276	282	6	2017	2022	2022
Universiteit van Amsterdam	74	74	74	74	74	0	2017	2022	2022
Stichting Maritiem Kenniscentrum	23	28	28	28	51	23	2017	2022	2022
Betaling 2020 is vertraagd en in 2021 betaald.									
Stichting Phantasy in Blue		25	25	25	11	- 14	2017	2022	2022
Vertraagde aanvraag 2019/2020 ivm voldoende reserves.									
Stichting Historische Vlucht	110	111	111	111	112	1	2017	2022	2022
Swoon NLDA	10	15	22	22	22	0	2017	2022	2022
ASL BISL Foundation		40	40	40	0	- 40	2017	2022	2022
In 2021 geen subsidie toekenning ivm voldoende reserves.									
Stichting Power of Freedom, Invictus Games	150	5.000			0	0	n.v.t.	2022	2022
Stichting monument Nagasaki// is reeds betaald		25			0	0	Eenmalige subsidie		
Subsidies te verstrekken na evaluatie ⁶									
Totaal subsidies	30.967	36.161	30.167	30.401	39.462⁷	9.061	-	-	-

1 De genoemde standen betreffen het maximaal toe te kennen subsidiebedrag

2 Sinds 1 januari 2021 zijn deze stichtingen, inclusief bijdrage zorgcoördinatie, gefuseerd tot een enkele stichting, de stichting NL Veteranen Instituut (NLVI). Voor het VP betreft dit een deel van de subsidie.

3 De subsidie is tijdelijk verhoogd in verband met het project Governance Uitvoering Veteranenbeleid. De evaluatie van deze tijdelijke subsidie is onderdeel van de vijfjaarlijkse evaluatie van de Svi, NLVD, de Basis en het VP.

4 In 2015 zijn concrete afspraken gemaakt tussen Defensie en de Stichting Nationaal Comité Herdenking Capitulaties voor de periode van 2016 – 2020.

5 Onderliggende verplichtingen, volgend uit o.a. de publieke-private samenwerking die hierbij van toepassing is, lopen echter door tot 2040 (Kamerstuk 33 864, nr. A/1).

6 Wanneer een eventuele verlenging nog in afwachting is van een evaluatie wordt het budget onder deze post geplaatst.

7 Dit bedrag valt lager uit dan de stand subsidies van Artikel 9 Algemeen. Het verschil tussen deze bedragen is de resterende ruimte die nog beschikbaar kan worden.